

Investime strategjike në infrastrukturën
energjetike

Programi qeverisës

2021-2025

Investime strategjike në infrastrukturën energjitike

2021 - 2025

- A. Analiza e programit të investimeve në Hidrocentralin e Skavicës dhe TEC-in e Vlorës për gazin e lëngshëm
- B. Tendencat Historike në Alokimet Fiskale dhe Performancën në Sektorët Përkatës
- C. Impakti i realizimit të programit deri në 2024 në lidhje me zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social dhe mjedisor
- D. Rreziqet dhe mundësitë që u evidentuan gjatë zbatimit të programit
- E. Perceptimi në praktikën e përditshme të performancës dhe pritshmërive të programit
- F. A reflekton përgjegjshmëri politike dhe kontrata e realizuar me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik ky program?
- G. Shpërndarja e efektit të programit në industri dhe shtresat e popullsisë
- H. Vlerësimi i përmbushjes së programit deri në Dhjetor 2024

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efienca e menaxhimit të kostove: 1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](http://www.polifakt.al) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të porealizuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](http://www.polifakt.al) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Investime strategjike në infrastrukturën energjitike

Pikat kyçe

- Dy projekte të rëndësishme me partnerë amerikanë: një në hidrocentrale në Skavicë dhe tjetri në TEC-in e Vlorës për gazin e lëngshëm.
- Investimet synojnë përmirësimin e sigurisë energjetike dhe diversifikimin e burimeve të energjisë në Shqipëri.
- Këto projekte do të përmirësojnë infrastrukturën energjetike, duke krijuar mundësi për zhvillim ekonomik dhe përforcim të marrëdhënieve ndërkombëtare në sektorin energjetik.

Dy investime madhore me amerikanët, në Skavicë tjetrin në TEC-in e Vlorës për gazin e lëngshëm

A. Analiza e programit të investimeve në Hydrocentralin e Skavicës dhe TEC-in e Vlorës për gazin e lëngshëm

Ky program është një nga nismat kyçe të qeverisë shqiptare në periudhën 2021-2025 për përmirësimin e sektorit të energjisë dhe për të kontribuar në qëndrueshmërinë e tij afatgjatë. Dy investime të rëndësishme me partnerët amerikanë janë **Hydrocentrali i Skavicës** dhe **TEC-i i Vlorës për gazin e lëngshëm**, dy projekte që synojnë të rrisin kapacitetet prodhuese dhe të diversifikojnë burimet energjetike të Shqipërisë.

A. Kuadri Rregullator dhe Strategjitë Sektoriale

1. Kuadri Rregullator. Për realizimin e këtyre projekteve, Shqipëria ka pasur një kuadër rregullator të zhvilluar, që është bazuar në legjislacionin e BE-së për energjinë dhe mjedisin, si dhe ka miratuar një sërë aktesh ligjore që mbështesin zhvillimin e energjisë së rinovueshme.

- **Ligji për energjinë e rinovueshme** dhe politikat e qeverisë kanë krijuar kushte të favorshme për investitorët ndërkombëtarë, për të zhvilluar projekte të energjisë së rinovueshme, si dhe për të përmirësuar infrastrukturën energjetike.
- **Rregullatorët dhe struktura institucionale.** Agjencitë si Autoriteti i Regjimit të Energjisë (ERE) dhe Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë janë të përfshira në mbikëqyrjen dhe menaxhimin e këtyre projekteve.

2. Burimet dhe Strategjitë Sektoriale.

- **Strategjia Kombëtare e Energjisë 2018-2030** është një dokument kyç që përcakton objektivat për zhvillimin e sektorit të energjisë dhe përmbushjen e angazhimeve të Shqipërisë për energjinë e rinovueshme.
- **Strategjia për Mjedisin dhe Klimën** gjithashtu ka lidhje të ngushta me zhvillimin e energjisë dhe kërkesën për mbrojtjen e burimeve natyrore gjatë implementimit të projekteve të energjisë.

Për të analizuar realizimin e programit në sektorin e energjisë për periudhën 2021-2024, do të shqyrtojmë disa aspekte kyçe.

1. Konteksti Politik

- **Mbështetje e partneritetit strategjik.** Ky program përmban investime të rëndësishme nga kompani amerikane, të cilat shprehin mbështetje të drejtpërdrejtë për fuqizimin e marrëdhënieve politike dhe ekonomike mes Shqipërisë dhe SHBA-së.
- **Politika energjetike dhe pavarësia energjetike.** Ky projekt është pjesë e përpjekjes për të siguruar pavarësinë energjetike dhe diversifikimin e burimeve energjetike, në një

periudhë kur varësia nga energjia hidroelektrike ka treguar vulnerabilitet për shkak të thatësisë dhe mungesës së reshjeve.

- **Vendimmarrje e drejtuar nga BE.** Nisma ka pasur gjithashtu mbështetje të BE-së në kontekstin e energjisë dhe qëllimeve për dekarbonizimin dhe energjinë e rinovueshme.

2. Konteksti Social

- **Krijimi i vendeve të punës.** Me fillimin e punimeve, pritet të krijohen shumë mundësi pune në ndërtim dhe mirëmbajtje, duke kontribuar në përmirësimin e kushteve të jetesës për komunitetet që preken nga këto projekte.
- **Rritja e besimit në sektorin e energjisë.** Ky program mund të forcojë besimin tek politikat energjetike të vendit dhe mund të ndikojë në përmirësimin e cilësisë së jetës përmes sigurisë energjetike dhe uljes së çmimeve të energjisë për konsumatorët.
- **Përfitimet për komunitetet lokale.** Me realizimin e projekteve, mund të ketë përfitime sociale për rajonet përreth, përfshirë mundësi edukimi, trajnimi dhe zhvillim të aftësive në sektorin energjetik.

3. Konteksti Ekonomik dhe Buxhetor

- **Investimi i lartë dhe kostoja.** Hidrocentrali i Skavicës dhe TEC-i i Vlorës janë projekte me kosto të lartë dhe kërkojnë një buxhet të konsiderueshëm. Kostoja e ndërtimit të hidrocentralit të Skavicës është vlerësuar në rreth **400 milionë euro**, ndërsa investimet në TEC-in e Vlorës janë të lidhura me zhvillimin e infrastrukturës për gazin e lëngshëm, që gjithashtu kërkon një investim të madh fillestar.
- **Zotime financiare.** Sipas planifikimit buxhetor, ka pasur alokime për këto projekte, por nevoja për investime të mëtejshme dhe ndihmën ndërkombëtare është e dukshme. Ajo që është e rëndësishme është që Shqipëria ka marrë mbështetje financiare dhe teknike nga partnerët ndërkombëtarë, përfshirë huatë dhe asistencën për projektet e mëdha.
- **Kujdes për qëndrueshmërinë financiare.** Projektet duhet të trajtohen me kujdes për të siguruar qëndrueshmërinë financiare dhe nuk duhet të krijohet një ngarkesë e tepruar për buxhetin publik. Ndaj, është thelbësore që burimet të përdoren me efikasitet dhe të menaxhohen rreziqet fiskale.

4. Faktori Ndërkombëtar dhe trendet globale.

- **Partneritete ndërkombëtare.** Këto investime janë rezultat i bashkëpunimit të ngushtë me investitorë dhe institucione ndërkombëtare, përfshirë financimin dhe ekspertizën nga SHBA-të dhe vendet evropiane.
- **Në përputhje me politikat e BE dhe SDG.** Shqipëria ka angazhuar një përpjekje të dukshme për të përmbushur objektivat për energjinë e rinovueshme dhe uljen e emisioneve të gazrave serrë (SDG 7 për energjinë e pastër dhe të arritshme). Ky projekt është në përputhje me planet për energjinë e qëndrueshme dhe objektivat mjedisore të BE.

5. SDG dhe qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm.

- **Qëllimi 7. Energjia e Paster dhe e Arritshme.** Ky projekt kontribuon drejtpërdrejt në rritjen e kapaciteteve të energjisë së rinovueshme dhe diversifikimin e burimeve energjetike.
- **Qëllimi 13. Ndryshimet Klimatike.** Investimet në hidrocentralin e Skavicës dhe TEC-in e Vlorës për gazin e lëngshëm janë një hap përpara për të zvogëluar varësinë nga energjia e ndotshme dhe për të kontribuar në ndihmën e Shqipërisë për të arritur angazhimet e saj për klimën.

Realizimi dhe Përbushja e Programit (2021-2024).

Në vitin 2024, hidrocentrale si Skavica kanë progresuar me ndihmën e financave ndërkombëtare dhe janë në fazat e avancuara të ndërtimit, megjithatë, disa aspekte janë vonuar, përfshirë fillimin e operimit të plotë të HEC-it. Kjo do të thotë se projektet janë akoma në zhvillim dhe nuk janë përfunduar plotësisht sipas afateve të parashikuara.

Ecuria e këtij programi është në progres, por ende ka shumë punë për t'u bërë për të përfunduar me sukses të gjithë fazat e projektit. Ky program është një hap i rëndësishëm për përmirësimin e sektorit energjetik të Shqipërisë dhe mbështet qëllimet për zhvillimin e qëndrueshëm dhe energjinë e pastër, edhe pse ka sfida dhe vonesa të shfaqura gjatë implementimit, të tilla si.

1. **Rreziku i vonesave në implementim.** Disa vonesa janë të mundshme për shkak të procedurave të ndërlikuara të licencimit dhe planifikimit.
2. **Shfrytëzimi i burimeve financiare.** Ndonëse Shqipëria ka marrë mbështetje, menaxhimi efikas i fondeve dhe menaxhimi i riskut fiskal është një sfidë.

B. Tendencat Historike në Alokimet Fiskale dhe Performancën në Sektorët Përkatës

- **Alokimet Fiskale.** Në vitet e fundit, Shqipëria ka alokuar fonde të konsiderueshme për sektorin e energjisë, veçanërisht për projekte të energjisë së rinovueshme dhe përmirësimin e infrastrukturës energjetike. Për shembull, në Programin Buxhetor Afatmesëm 2022-2024, janë parashikuar alokime për investime në energjinë e rinovueshme dhe modernizimin e rrjetit të transmetimit.
- **Performanca në Sektorët Përkatës.** Performanca e sektorit të energjisë ka qenë e ndryshueshme, me periudha të thatësirës që kanë ndikuar në prodhimin e energjisë hidroelektrike dhe nevojën për import të energjisë. Megjithatë, ka pasur përpjekje për diversifikimin e burimeve energjetike dhe rritjen e kapaciteteve të energjisë së rinovueshme.

2. Kostot Direkte dhe Indirekte të Zbatimit të Premtimit.

- **Kostot Direkte.** Investimet në projekte si Hidrocentrali i Skavicës dhe TEC-i i Vlorës për gazin e lëngshëm kërkojnë alokime të konsiderueshme financiare. Për shembull, kostoja e ndërtimit të hidrocentralit të Skavicës është vlerësuar në rreth [400 milionë euro](#).
- **Kostot Indirekte.** Këto përfshijnë ndikimet mjedisore dhe sociale, si dhe mundësitë e humbura nga përdorimi i tokës për qëllime të tjera. Për shembull, ndërtimi i

hydrocentraleve mund të ndikojë në ekosistemet lokale dhe në jetesën e komunitetit përreth.

3. Vlerësimi i Prioriteteve Infrastrukturore dhe Teknike për Zbatim.

- **Prioritetet Infrastrukturore.** Ka pasur një fokus të qartë në modernizimin e rrjetit të transmetimit dhe shpërndarjes, si dhe në zhvillimin e kapaciteteve të energjisë së rinovueshme. Për shembull, në [Programin e Reformave Ekonomike 2023-2025](#), është theksuar rëndësia e investimeve në infrastrukturën energjetike për të mbështetur rritjen ekonomike dhe qëndrueshmërinë energjetike.
- **Prioritetet Teknike.** Ka pasur një përpjekje për të përmirësuar teknologjitë e prodhimit dhe shpërndarjes së energjisë, si dhe për të rritur efikasitetin energjetik. Për shembull, janë ndërmarrë iniciativa për të integruar burime të energjisë së rinovueshme në rrjet dhe për të modernizuar impiantet ekzistuese.

4. Krahasimi i kostove me alokimet buxhetore dhe kapacitetet fiskale 2021-2025.

- **Alokimet Buxhetore.** Në [Programin Buxhetor Afatmesëm 2022-2024](#), janë parashikuar alokime për investime në sektorin e energjisë, megjithatë, këto mund të mos jenë të mjaftueshme për të mbuluar tërësisht kostot e projekteve të mëdha [edhe pse pjesa kryesore e investimeve në këtë rast do të bëhen nga Korporata Elektroenergjetike Shqiptare](#).
- **Kapacitetet Fiskale.** Kapacitetet fiskale të Shqipërisë janë të kufizuara dhe mund të ndikojnë në mundësinë e financimit të plotë të projekteve të mëdha. Për këtë arsye, është e rëndësishme të garantohen në planin afatgjatë burimet e financimit, si investitorë të huaj dhe institucione financiare ndërkombëtare.

5. Faktorët e tjerë

- **Afatet kohore për përmbushjen.** Disa projekte energjetike në të kaluarën kanë hasur vonesa për shkak të procedurave të ndërlikuara të licencimit dhe financimit. Ndërkohë, ndërtimi i hidrocentralit të Skavicës ka hasur vonesa për shkak të shqetësimeve mjedisore dhe sociale. Ky projekt ka hasur vonesa jo vetëm për shkak të shqetësimeve mjedisore dhe sociale, por dhe për shkak të procedurave të ndërlikuara të licencimit. Sipas raportit të [Kontrollit të Lartë të Shtetit](#), ka pasur vonesa në përfundimin e projektit dhe në realizimin e objektivave të parashikuara.
- **Disponueshmëria e kapaciteteve njerëzore dhe burimeve të tjera.** Ka pasur sfida në sigurimin e fuqisë punëtore të kualifikuar dhe në menaxhimin e burimeve të tjera, si materiali dhe teknologjia, për realizimin e projekteve.
- **TEC-i i Vlorës për Gazin e Lëngshëm.** Ky projekt ka hasur sfida në sigurimin e financimit dhe në përputhshmërinë me standardet mjedisore dhe teknike. Sipas dokumenteve të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, ka pasur vonesa në përfundimin e projektit dhe në realizimin e objektivave të parashikuara.

[C. Impakti i realizimit të programit deri në 2024 në lidhje me zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, social dhe mjedisor](#)

1. Zhvillimi Ekonomik. Programi i investimeve në sektorin e energjisë, përfshirë projekte si Hidrocentrali i Skavicës dhe TEC-i i Vlorës për gazin e lëngshëm, pritet të kenë një impakt të dukshëm në rritjen e kapaciteteve energjetike të vendit dhe diversifikimin e burimeve të energjisë. Këto projekte mund të kontribuojnë në:

- **Rritjen e kapaciteteve të prodhimit të energjisë.** Hidrocentralet dhe impiantet e energjisë së rinovueshme janë të rëndësishme për sigurinë energjetike dhe për mbështetje në zhvillimin e industrive të tjera.
- **Të ardhura dhe investime të reja.** Projekti për energjinë e rinovueshme, veçanërisht nga investitorë të huaj, mundet të sjellë investime të reja në vend, duke kontribuar në rritjen e PBB-së.

2. Zhvillimi Social. Programet energjetike kanë pasur një ndikim të përzier në nivel social.

- **Punësimi.** Projektet, në fazën e zhvillimit respektiv të tyre kanë krijuar ende pak mundësi të reja pune, kryesisht në shërbime paraprake konsulente, ndërtimin e impianteve energjetike dhe infrastruktura mbështetëse, por ka pasur sfida në lidhje me angazhimin e fuqisë punëtore të kualifikuar. Kjo ka ndikuar në zhvillimin e aftësive lokale dhe ka kontribuar në luftën kundër papunësisë në disa rajone të Shqipërisë.
- **Përmirësimi i kushteve të jetesës.** Rritja e furnizimit me energji pritet të ndihmojë në përmirësimin e kushteve të jetesës, sidomos në zona të izoluara, ku energjia është një faktor kufizues në zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe sociale.

3. Zhvillimi Mjedisor. Përsa i përket ndikimit mjedisor, ky mbetet një faktor i rëndësishëm në realizimin e projekteve të energjisë.

- **Ndikimi i hidrocentraleve në mjedis.** Projektet e hidrocentraleve, veçanërisht ai i Skavicës, kanë shkaktuar shqetësime për ndikimin në ekosistemet natyrore dhe biodiversitetin, duke përfshirë ndryshimin e përdorimit të tokës dhe mundësitë për dëmtimin e ekosistemeve ujore. Shumë herë, projektet të tilla të ngjashme janë shtyrë për shkak të shqetësimeve mjedisore dhe kërkesave për ndihmë të mundshme nga organizatat ndërkombëtare për ruajtjen e natyrës.
- **Kostot mjedisore dhe sfidat e pastrimit të ujërave.** Ndikimi i hidrocentraleve në resurse natyrore dhe pastrimin e ujërave kanë kërkuar masat për menaxhimin e këtyre pasojave dhe në radhë të parë monitorimin e ndikimit afatgjatë në cilësinë e ujit.

D. Rreziqet dhe mundësitë që u evidentuan gjatë zbatimit të programit

Rreziqet

1. Rreziku i financimit dhe kapacitetit institucional.

- Ka pasur sfida për të siguruar burime financiare të mjaftueshme për realizimin e projekteve të mëdha energjetike, si dhe për të menaxhuar procedurat burokratike të lidhura me to.

- Kapacitetet institucionale kanë qenë të kufizuara për të përballuar ndërlikimet në menaxhimin e projekteve energjetike të tilla.
2. **Rreziku i vonesave dhe tërheqja e investitorëve të huaj.**
 - Disa projekte kanë hasur vonesa të konsiderueshme për shkak të procedurave të ngadalta administrative dhe shqetësimeve mjedisore. Kjo ka ndikuar në tërheqjen e investitorëve të huaj dhe ka përmbysur objektivat afatshkurtra të projektit.
 3. **Rreziku i çmimeve të larta dhe pasigurisë së energjisë.**
 - Zhvillimi i infrastrukturës energjetike mund të ketë ndikim në çmimet e energjisë në treg, duke sjellë pasiguri për konsumatorët dhe rritje të kostove të jetesës.

Mundësitë

1. **Diversifikimi i burimeve të energjisë.**
 - Projekti për zhvillimin e energjisë së rinovueshme mund të kontribuonte në diversifikimin e burimeve të energjisë, duke e bërë Shqipërinë më të pavarur në furnizimin me energji dhe duke përmirësuar qëndrueshmërinë ekonomike.
2. **Rritja e investimeve të huaja dhe zhvillimi i infrastrukturës.**
 - Nënshkrimi i kontratave me investitorë të huaj mund të sillte mundësi të reja për zhvillimin e sektorit të energjisë dhe rritjen e stabilitetit fiskal të vendit, duke mundësuar rritjen e kapaciteteve energjetike dhe të nxjerrjes nga varfëria.

Programi ende nuk ka një impakt të dukshëm në zhvillimin ekonomik, social dhe mjedisor, por ka hasur gjithashtu një sërë rreziqesh dhe sfidash që kanë kërkuar përmirësime të menjëhershme në menaxhimin e burimeve dhe strukturave të implementimit.

Kuadri rregullator ka ofruar mundësi, por ka pasur gjithashtu pengesa për të përmbushur të gjitha objektivat në afatin e parashikuar, duke kërkuar një angazhim më të thellë për kapacitete shtesë dhe mbështetje financiare.

E. Perceptimi në praktikën e përditshme të performancës dhe pritshmërive të programit

1. Performanca dhe pritshmëritë në ambjentin ekonomik dhe social.

- **Ekonomia dhe mundësitë e punësimit.** Programi qeverisës për këto dy investime ka pasur një perceptim të përzier në lidhje me efektivitetin e këtyre politikave, veçanërisht për sa i përket krijimit të mundësive reale për punësim. Megjithë projektet e mëdha si ndërtimi i hidrocentraleve, TEC-i Vlorës dhe parqet fotovoltaike, shumë individë dhe grupe shoqërore vazhdojnë të shprehin shqetësime për mungesën e mundësive të punës për punëtorët e kualifikuar dhe më shumë për ata që ndodhen në zona më të thella.

2. Performanca në lidhje me Kodin e Punës dhe pastrimin e parave.

- Pritshmëritë për përmirësimin e kushteve të punës dhe mbrojtjen e të drejtave të punëtorëve janë të mëdha, por në praktikë shpesh në projekte të tjera janë hasur sfida

të konsiderueshme për të siguruar zbatimin e plote të Kodit të Punës. Perceptimi i përgjithshëm është që ka pasur përpjekje për të rritur transparencën, por puna në sektorë të tjerë si energjia elektrike, nafta dhe gaz i lëngshëm vazhdon të ketë probleme me formalizimin, pasigurinë e mbajtjes së vendit të punës, duke çuar në një nivel të lartë nxitjen për punë informale.

- **Pastrimi i parave.** Ka pasur një rritje të masave për kontrollin e pastrimit të parave dhe financimit të aktiviteteve të paligjshme, përfshirë masat për ndërkombëtarizimin e kontrollit dhe përforsimin e sistemit financiar. Megjithatë, ka pasur gjithashtu shqetësime në lidhje me mungesën e një koordinimi të plotë mes institucioneve të ndryshme dhe mungesën e kapaciteteve për të zbatuar në mënyrë efektive ligjet kundër pastrimit të parave, duke e lënë hapësirën për aktivitete të tilla në nivele të caktuara të këtyre sektorëve të ekonomisë.

3. Performanca dhe pritshmëritë në lidhje me produktivitetin dhe qasjet rregullatore.

- **Produktiviteti i ulët.** Sektori i shërbimeve dhe prodhimit është përballur me rritje të ulët të produktivitetit, ndërsa ka pasur mungesë të inovacionit dhe përmirësimit të teknikave të punës. Ka ndikuar në zhvillimin e një ekonomie që mbetet e varur nga sektorët e energjisë dhe pasuritë natyrore, pa ndihmuar mjaftueshëm rritjen e produktivitetit në industri të tjera.
- **Qasjet rregullatore dhe institucionale.** Pritshmëritë për një strukturë rregullatore dhe institucionale më efikase janë përmbushur pjesërisht. Megjithatë, në praktikë janë hasur vështirësi për zbatimin e rregulloreve dhe ligjeve, siç janë ato për energjinë, ndërtimin e infrastrukturës dhe mjedisin, dhe ka pasur një perceptim të dobët të transparencës dhe efikasitetit të institucioneve që menaxhojnë këto fusha. Shumë herë, aplikimi i këtyre rregulloreve është shpërndarë dhe fragmentar, që ka ndikuar negativisht në realizimin e objektivave të programit.

F. A reflekton përgjegjshmëri politike dhe kontrata e realizuar me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik ky program?

1. Aspekti buxhetor dhe fiskal.

Programi reflekton një angazhim të fortë për rritjen e investimeve dhe përmirësimin e kapaciteteve të sektorëve ekonomikë kyç si energjia, infrastrukturë dhe teknologji.

Nga ana tjetër, sfida e vazhdueshme mbetet në menaxhimin e burimeve financiare dhe buxhetore, për të siguruar që alokimet për projekte të mëdha të ndihmojnë në krijimin e vlerës për ekonominë dhe shoqërinë.

Disa elemente, si ndikimi në rritjen e borxhit publik dhe angazhimet për investime të mëdha pa një plan të qartë për menaxhimin e rrezikut fiskal, kanë bërë që perceptimi për menaxhimin e përgjegjshëm të buxhetit të jetë përzier.

2. Kontrata me votuesit.

Në nivelin politik, programi është parë si një angazhim për të përmbushur disa prej premtimeve elektorale, veçanërisht ato që kanë të bëjnë me zhvillimin ekonomik dhe punësimin.

Megjithatë, ka një perceptim se ka pasur një dallim midis asaj që është premtuar dhe asaj që është arritur, sidomos në nivelin e praktikës së përditshme dhe përfitimeve të prekshme për qytetarët.

Votuesit, veçanërisht ata që jetojnë në zona rurale dhe periferike, ndoshta nuk kanë përjetuar një përmirësim të ndjeshëm në kushte jetese dhe mundësi punësimi. Pra, programi ka reflektuar një përgjegjshmëri politike, por ka pasur pengesa në zbatimin e tij të plotë për të përmbushur të gjitha pritshmëritë e votuesve.

Perceptimi në praktikën e përditshme tregon se programi qeverisës i periudhës 2021-2024 ka pasur një ndikim të dukshëm në disa sektorë, si energjia dhe infrastruktura, por ka hasur gjithashtu pengesa dhe sfida që kanë ndikuar në përmbushjen e pritshmërive të qytetarëve.

Ka pasur përpjekje për të trajtuar çështjet e informalitetit dhe për të rritur transparencën, por ndihma për shtresa të ndryshme të shoqërisë dhe krijimi i mundësive për punësim ka mbetur një shqetësim.

Reflektimi i përgjegjshmërisë politike dhe kontratës me votuesit është i dukshëm, por mund të kërkohej përmirësime të mëtejshme për të realizuar objektivat e programit në mënyrë më të plotë.

G. Shpërndarja e efektit të programit në industri dhe shtresat e popullsisë.

1. Efekti në Rajonet e Vendit.

Në Shqipëri, shpërndarja e efekteve të programit qeverisës 2021-2024 ka qenë jo e barabartë, duke ndikuar më shumë në disa rajone, ndërsa në të tjerë ka pasur më pak përfitime të dukshme.

- **Rajonet e jugut dhe juglindjes** (përfshirë Vlorën, Fierin dhe Gjirokastrën) kanë përfituar nga investimet në energjinë e rinovueshme, veçanërisht në ndërtimin e projekteve të energjisë hidroelektrike. Megjithatë, ka pasur më pak mundësi për zhvillim të sektorëve të tjerë si shërbimet dhe industri të avancuara, që e kanë lënë këtë rajon më të varur nga sektorët e energjisë dhe bujqësia.
- **Rajonet veriore** dhe zona më të thella rurale janë përballur me një shpërndarje më të ngadalshme të ndikimit të programit. Këtu ka pasur mungesë investimesh të mëdha dhe zhvillimi ka qenë i kufizuar, për shkak të infrastrukturës të papërshtatshme dhe mungesës së mundësive për punësim në sektorë me vlerë të shtuar.
- **Në rajonet e veriut dhe lindjes**, që janë më të thella dhe me një popullsi më të varfër, ndikimi ka qenë më i kufizuar. Megjithatë, investimet në infrastrukturë dhe projekte lokale kanë sjellë disa përfitime, siç është ndihma për agroturizmin dhe zhvillimin e burimeve të rinovueshme.

2. Efekti në ndustri

Programi ka pasur ndikime të dukshme në disa industri të Shqipërisë, ndërsa disa industri të tjera janë ndjerë më pak të prekur nga masat e zbatimit.

- **Industria e Energjisë.** Ky sektor ka qenë një nga më të përfshirët në program, me investime të mëdha në hidrocentrale dhe energji fotovoltaike. Projektionet për të kaluar në një ekonomi më të gjelbër dhe për të rritur përdorimin e burimeve të rinovueshme kanë pasur një ndikim të dukshëm, duke kontribuar në rritjen e kapaciteteve të energjisë dhe reduktimin e varësisë nga energjia hidroelektrike.
- **Turizmi dhe Shërbimet.** Turizmi ka përfituar në mënyrë të ngadaltë nga përmirësimet infrastrukturore energjetike, veçanërisht në zona të caktuara si bregdeti dhe malësia. Megjithatë, zona rurale dhe malore kanë hasur disa pengesa për të përfituar nga investimet, për shkak të mungesës së infrastrukturës dhe qasjes në investimet e shpërndsrajes së energjisë.

3. Efekti në shtresat e popullsisë.

Shpërndarja e efekteve të programit në shtresat e popullsisë ka pasur dallime të theksuara, dhe ka ndodhur në një mënyrë që përfituesit kryesorë kanë qenë disa grupe të caktuara, ndërsa të tjerë kanë mbetur pas.

- **Shtresat më të pasura dhe më të urbanizuara.** Ka pasur një rritje të mundësive për bizneset e mëdha, të cilat kanë përfituar nga projektet e mëdha infrastrukturore dhe investimet në energji. Kjo ka kontribuar në krijimin e mundësive për punësim dhe rritje të të ardhurave për grupet e tilla.
- **Shtresat më të varfra dhe zonat rurale.** Këto shtresa kanë hasur vështirësi për të përfituar nga programi, pasi investimet dhe mundësitë janë shpërndarë më shumë në qytetet dhe rajonet kryesore. Disa prej këtyre grupeve kanë mbetur të varura nga punësimi informal, dhe kanë hasur sfida për të përfituar nga mundësitë e krijuara përmes nismave të zhvillimit të sektorëve si agrobiznesi dhe turizmi.

Shpërndarja e efekteve të programit është bërë në mënyrë të diferencuar mes rajoneve dhe shtresave të popullsisë. Rajonet urbane dhe industritë e energjisë kanë përfituar më shumë, ndërsa rajonet rurale dhe grupe të caktuara të popullsisë kanë mbetur pas. Programi ka pasur një ndikim të dukshëm në disa industri dhe grupe të popullsisë, por nuk ka arritur të shpërndajë përfitimet në mënyrë të barabartë për të gjithë qytetarët.

H. Vlerësimi i përmbushjes së programit deri në Dhjetor 2024

Për të vlerësuar nëse programi është i përmbushur deri në Dhjetor 2024, mund të analizohet bazuar në disa kriteret e rëndësishme.

1. Arritjet Sasiore

Programi ka pasur disa arritje sasiore, por në disa raste këto kanë qenë të kufizuara dhe të ndara. Pjesa më e madhe e arritjeve është përqendruar në investimet në sektorin e energjisë, si ndërtimi i parqeve fotovoltaike dhe investimet në energjinë hidroelektrike, por

ka pasur edhe vonesa dhe disa projekte që ende janë në proces zbatimi. Për shembull, ndërtimi i hidrocentralit të Skavicës dhe projekte të tjera janë shtyrë për disa arsye, duke përfshirë nevojën për financim dhe kapacitetin teknik.

2. Përafrimi me zotimet financiare

Zotimet financiare janë bërë të qarta, por ka pasur disa devijime në lidhje me alokimet e buxhetit. Programi ka përfshirë alokime për investime në infrastrukturën energjetike dhe projekte të tjera, por ka pasur vonesa në përmbushjen e disa prej këtyre zotimeve.

Përshtatshmëria e financimit.

- Disa projekte janë financuar nga kredi të huaja dhe investime të huaja, si ato nga kompanitë amerikane dhe ndërkombëtare në energjinë e rinovueshme.
- Shpërndarja e fondeve është bërë më e fokusuar në projekte të caktuara, dhe ka pasur sfida për të plotësuar të gjitha kërkesat financiare.

3. Afati kohor i zbatimit

Afatet për implementimin e projekteve kanë pasur vonesa. Kjo ka ndodhur për shkak të mungesës së burimeve financiare të menjëhershme, si dhe për shkak të vonesave administrative dhe procedurale. Hidrocentrali i Skavicës, megjithëse është një projekt prioritar, nuk ka mundur të përfundojë brenda afatit të parashikuar dhe ende ka vonesa.

4. Rimarrja e investimit në ekonomi dhe ndikimi në arritjen e objektivave

Rimarrja e investimeve është dukshëm pozitive në sektorët kryesorë të energjisë dhe infrastrukturës, por ka pasur një ndikim të kufizuar në sektore të tjerë, si bujqësia dhe shërbimet. Ndikimi i investimeve në zhvillimin e sektorëve strategjikë ka qenë pozitiv, por mbetet i kufizuar në disa rajone dhe shtresa të popullsisë.

Investimet në energji kanë rritur kapacitetet prodhuese dhe kanë ndihmuar në diversifikimin e burimeve të energjisë. Zhvillimi i sektorëve të rinj ka pasur një ndikim më të madh në qytetet kryesore dhe zona me infrastrukturë të zhvilluar.

5. Cilësia e Zbatimit

Cilësia e zbatimit të programit ka qenë përmirësuar në disa aspekte, por ka pasur mangësi në koordinimin ndërmjet institucioneve dhe në ndjekjen e procedurave të administratës publike.

Për disa projekte, ka pasur vonesa të administratës dhe probleme me transparencën e tenderëve. Për disa projekte energjetike dhe infrastrukturore, ka pasur mungesë monitorimi të mjaftueshëm.

6. Komentet nga palët e interesuara dhe ndikimi në komunitet

Nga ana e shoqërisë civile dhe organizatave të biznesit, ka pasur vërejtje për mundësitë e pabarabarta të përfitimeve të programit, duke theksuar që disa zona të thella dhe shtresa të varfëra kanë mbetur jashtë ndikimit të drejtpërdrejtë të investimeve. Ndërkohë, komunitetet lokale në disa rajone kanë pasur mundësi të reja pune dhe zhvillimi përmes projekteve energjetike.

7. Konfirmime dhe kontestime nga auditimet nga KLSH, audite të Brendshme dhe të jashtme

Auditimet kanë nxjerrë disa mospërputhje në lidhje me përdorimin e fondeve dhe administrimin e projekteve, por nuk ka pasur konstatime të mëdha për keqpërdorimin e fondeve. Raportet kanë treguar përmirësime, por kanë theksuar nevojën për më shumë transparencë dhe rritjen e efikasitetit të administratës publike.

KLSH dhe auditimet e brendshme kanë vënë në dukje disa pasaktësi në ndarjen e fondeve dhe mungesën e procesit të duhur të monitorimit për disa projekte. Audite nga shoqëria civile kanë theksuar nevojën për më shumë përfshirje të grupeve të interesit dhe transparencë.

8. Komentet nga organizatat ndërkombëtare

Raporti i Bankës Botërore dhe FMN ka theksuar përmirësimin në sektorin e energjisë dhe zhvillimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore. Raporti i Komisionit Europian për Shqipërinë ka theksuar progresin në energji dhe bujqësi, por ka shprehur shqetësime për performancën e administratës dhe shpërndarjen e pabarabartë të përfitimeve.

Ky program, duke u nisur nga sa më lart vlerësohet se nuk është përmbushur!

Megjithëse ka arritje të dukshme, programi ka hasur në pengesa dhe sfida që kanë vonuar plotësimin e objektivave të tij dhe shpërndarjen e përfitimeve të barabarta për të gjitha rajonet dhe shtresat e popullsisë.

Arsyet për një përgjigje "Jo".

Vonesa në Zbatimin e Projekteve.

Disa nga projektet kryesore të programit, si **HEC Skavica** dhe **TEC-i Vlorës**, kanë hasur në vonesa të konsiderueshme. Këto vonesa lidhen me sfida të ndryshme financiare, procedurale dhe logjistike, duke mos mundësuar përfundimin brenda afateve të parashikuara.

Shpërndarja e Pabarabartë e Efekteve.

Ndikimi i investimeve nuk është shpërndarë në mënyrë të barabartë në të gjitha rajonet dhe shtresat e popullsisë. Rajonet rurale dhe ato të largëta kanë mbetur jashtë ndikimit të drejtpërdrejtë të disa projekteve, duke theksuar një pabarazi në përfitimet ekonomike.

Probleme në Menaxhimin dhe Administratën Publike.

Këto probleme kanë ngadalësuar zbatimin e disa projekteve dhe kanë krijuar vonesa të tjera. Administrata publike ka pasur mangësi në menaxhimin dhe monitorimin e projekteve, duke ndikuar negativisht në përmbushjen e qëllimeve të programit.

Rimarrja e Investimeve dhe Efektet në Ekonomi.

Megjithëse investimet në sektorët strategjikë të energjisë janë rritur, rimarrja e investimeve nuk ka qenë e mjaftueshme për të ndikuar drejtpërdrejt në përmirësimin e disa sektorëve të

tjerë, si bujqësia dhe shërbimet. Pjesa më e madhe e ndikimeve pozitive ka qenë në sektorin e energjisë, duke rritur kapacitetet prodhuese, por duke lënë jashtë përfitime të drejtpërdrejta për disa grupe të tjera.

Shpërndarja e Burimeve Financiare.

Edhe pse disa projekte janë financuar nga kredi të huaja dhe investime të huaja, ka pasur vështirësi në alokimin e burimeve financiare për disa projekte, duke shkaktuar vonesa në realizimin e premtimeve të bëra.

Rikthimi në Ekonomi dhe ndikimi në Objektivat e Programit.

Investimet e bëra nuk kanë pasur ndikim të mjaftueshëm në rritjen e produktivitetit dhe zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë. Kjo është e evidente për shkak të pasigurisë dhe vonesave që kanë karakterizuar disa projekte kyçe.

Përqindja e Përmbushjes së Programit: 39%

Në përfundim, programi ka realizuar një pjesë të mirë të objektivave të tij, sidomos në fushën e energjisë dhe infrastrukturës, por për shkak të vonesave, pabarazisë në shpërndarjen e ndikimeve dhe disa mangësive në menaxhimin e burimeve, konsiderohet se nuk është realizuar në mënyrë të plotë.